

Esther van der Storm

CREATIVITEIT KOMT *NIET* UIT EEN BOEKJE

met meer dan
**50 doe-het-zelf
opdrachten**
voor creatieve
probleemoplossers

“

Creativiteit komt niet uit een boekje

En toch heb jij nu dit boek in handen: over creatief denken en hoe je dit toepast in je dagelijks werk. Creatief denken is een vaardigheid die je kunt trainen. Als je er beter in wordt, zie je makkelijker oplossingen voor uitdagingen in je werk en je privéleven.

Maar zoals de titel al zegt: creativiteit komt niet uit een boekje. Je alleen laten inspireren is niet voldoende. De kracht zit 'm in het doen. Daarom vind je in dit boek maar liefst vijftig praktische oefeningen, om te leren en ervaren hoe je creativiteit voor jou kunt laten werken.

VOORWOORD

Het is december 2011 en ik zit met elf andere mensen in een training. In drie dagen leren we hoe je creatieve brainstormsessies begeleidt. Ik gaf me in een opwelling op voor deze training en tijdens de eerste dag begin ik ernstig te twijfelen of dit wel zo'n goed idee was. Voor groepen staan vind ik namelijk doodeng en creatief ben ik al helemaal niet. Wat doe ik hier in vredesnaam?

Gedurende die drie dagen begint er iets te veranderen. Ik merk dat ik met een beetje hulp toch wel op andere ideeën kom. Ik leer wat nodig is om creativiteit ruimte te geven. Achteraf blijkt deze training de start van een nieuwe carrière. Ik hang mijn baan als strategisch adviseur aan de wilgen en word fulltime facilitator en trainer, waarbij ik creativiteit gebruik om uitdagingen op te lossen en 'iets nieuws' te ontwikkelen.

Je denkt nu misschien: leuk dat jij dat zo zegt, Esther, maar ik ben helemáál niet creatief. Die mythe ontkracht ik met liefde in dit boek, want iedereen kan creatief denken. Maar als je dat vaker doet, wordt het wel een stuk makkelijker. Ook ik ervaar dat zo. Vond ik het in die training al die jaren terug bar lastig om met nieuwe ideeën te komen, inmiddels is creatief denken mijn tweede natuur geworden. Het helpt me enorm om in alle aspecten van mijn leven met nieuwe oplossingen te komen én die te realiseren.

Sinds 2013 heb ik er mijn werk van gemaakt. Als facilitator van verandertrajecten gebruik ik creativiteit om mensen te prikkelen op een andere manier naar een vraag of situatie te kijken, zélf op nieuwe inzichten en ideeën te komen en die te realiseren. Dat proces begeleid ik samen met mijn collega's van het STORMPUNT-team. In sessies en trajecten geven we steeds een flinke boost aan de creativiteit van de groep deelnemers.

Achteraf horen we vaak dat de deelnemers de opgedane inzichten en oefeningen veel breder gebruiken: 'Ik ben me veel bewuster van het effect van ideekillers.' Of: 'Ik gebruik in een vergadering regelmatig een superorganisatie.' Gewoon in hun dagelijks werk, zonder een facilitator die vertelt wat ze moeten doen. Die verhalen vind ik het allermooist: dat onze aanpak zoveel effect heeft op hun manier van werken, waardoor ze meer plezier ervaren en andere resultaten bereiken – hoe tof is dat.

Daarom dit boek. Een praktisch boek over creatief denken en hoe je dit kunt inzetten in je dagelijks werk. Voor iedereen die een beetje creatiever wil worden. Met uitleg over de theorie en met voorbeelden uit mijn eigen praktijk – zowel op persoonlijk als zakelijk vlak. Maar je vindt vooral veel opdrachten die je gewoon zelf kunt doen, in je eentje of met anderen. Bij elke opdracht zit een handig invulformat dat je helpt om een oefening stap voor stap te doorlopen. De opdrachten prikkelen je om buiten je patronen te stappen, een vraagstuk te onderzoeken, een nieuw idee te bedenken of juist dat ene idee eens écht in de praktijk te brengen. Want uiteindelijk is dat altijd mijn doel: zorgen dat er iets verandert. En dat bereik je door te *doen*.

Veel plezier met dit boek. En ik vind het extra leuk als je je ervaringen met me wilt delen. Stuur me vooral een berichtje via esther@stormpunt.nl als je het boek hebt gelezen en er iets over kwijt wilt. Ik kom graag met je in contact!

Esther van der Storm
Oprichter STORMPUNT

ZO GEBRUIK JE

DIT BOEK

Leeswijzer

Hoe je dit boek gebruikt? Het simpele antwoord: zoals jij dat wilt. Ben je – net als ik – gevoelig voor een logische opbouw, dan raad ik je aan om het van a tot z te lezen. Je leest dan alles over de fases in een creatief proces en hoe je dit stap voor stap doorloopt.

Lees je dit boek omdat je een concrete vraag hebt of praktische oefeningen zoekt? Start dan eerst met het paarse deel; daarin leg ik de creatieve basis voor de andere opdrachten. Daarna kun je direct door naar het thema dat voor jou relevant is. De kleuren helpen je om snel naar de delen te navigeren.

VOORWOORD 6

ZO GEBRUIK JE DIT BOEK 8

 CREATIEF DENKEN 18

01 WAT IS CREATIVITEIT 23

02 EEN CREATIEVE MINDSET 35

03 STAPPEN IN EEN CREATIEF PROCES 53

 VER KENNEN 74

04 VISIE VORMING 79

05 ONTRAFEL HET PROBLEEM 89

06 DEFINIEER DE VRAAG 103

 IDEEËN VORMEN 120

07 GOED VAN START 125

08 CREATIEVE IDEEËN BEDENKEN 141

09 KIES DE BESTE IDEEËN 161

 ONT WIKKELEN 178

10 SPELEN MET IDEEËN 183

11 NAAR CONCRETE IDEEËN 203

12 VAN COMPLEX NAAR SIMPEL 215

 REA LISEREN 230

13 BETREK JE OMGEVING ERBIJ 235

14 HET OOG WIL OOK WAT 247

15 IN DE ACTIESTAND 263

TOT SLOT 277

INDEX 278

Dit boek bestaat uit vijf delen,
elk met een eigen thema

CREATIEF DENKEN

Wat is creativiteit? Welke skills heb je nodig voor een creatieve mindset? In het eerste deel staat creatief denken centraal. Je vindt hier theorie, speelse oefeningen en uitleg over de moeder der creatieve theorieën: Creative Problem Solving.

VER KENNEN

In het tweede deel duiken we in de verkenningsfase. Hier onderzoek je, droom je en breng je je vraagstuk in kaart. Om tot slot je probleem te vertalen naar een concrete kernvraag.

IDEEËN VORMEN

Tijd voor oplossingen. In dit deel leer je alles over het genereren van ideeën. Van de warming-up tot creatieve technieken om veel ideeën te bedenken. We eindigen met het selecteren van een idee waarmee je verdergaat.

ONT WIKKELEN

In deel vier maken we de stap naar de ontwikkelfase. Je speelt met de kansrijkste ideeën en werkt die steeds verder uit. Met praktische technieken wordt een idee steeds concreter; je experimenteert en test het uit.

REA LISEREN

We eindigen met het realiseren van een idee. Tijd voor actie-in-de-taxi. We onderzoeken wat er in jouw omgeving nodig is om een idee te realiseren; je werkt aan de vormgeving en presentatie ervan. Je leert ook hoe je door snel in actie te komen van denken naar doen gaat.

IF PLAN A DOES

NOT WORK....

THE ALPHABET HAS

25 MORE LETTERS

OPDRACHTEN

In dit boek vind je veel praktische opdrachten; je herkent ze aan dit icoon.

Je kunt ze stap voor stap doorlopen via een format.
Download de formats via www.stormpunt.nl/opdrachten.

Alleen en met anderen

De opdrachten zijn zo ontworpen dat je ze goed in je eentje kunt doen. Bij sommige oefeningen is het fijn er een of meer collega's bij te betrekken met wie je samen de oefeningen doorloopt. Je hoeft niet alle opdrachten te doen; kies vooral wat je aanspreekt. Maak het voor jezelf niet te ingewikkeld; doe vooral datgene waar je energie van krijgt.

Niet voor facilitators

Je kunt de oefeningen uit het boek ook in een groepsproces gebruiken. Sterker nog: in mijn werk als facilitator doe ik niet anders. Dan begeleid ik als neutrale facilitator een creatieve sessie. Maar dit is geen boek voor facilitators. Ik geef je geen tips hoe je omgaat met groepsdynamiek, een sessie voorbereidt of de groep instructies geeft. Ben je daar wel benieuwd naar na het lezen van dit boek? In mijn eerdere boek *Creatief Faciliteren* leg ik bij veel werkvormen uit hoe je die begeleidt in een grotere groep.

Werken aan een eigen vraagstuk

Om de technieken toe te lichten gebruik ik een voorbeeldcase. Maar *mijn* uitdaging is natuurlijk niet waarnaar *jij* vraagt. Gebruik de oefeningen daarom voor een vraagstuk dat jij graag wilt oplossen. Dat kan een probleem op je werk zijn of een uitdaging in je privéleven. Het mag iets groots zijn, maar ook een huis-tuin-en-keukenprobleem. De enige criteria zijn dat er geen kant-en-klare oplossing voor is én dat je openstaat voor nieuwe ideeën.

Misschien schiet je al meteen een vraagstuk te binnen. Hartstikke mooi. Ook staan op pagina 71 tips om een geschikt probleem te 'vinden'. Hier lees je meteen ook meer over de case die ik centraal stel: de Flora Frustratie – het niet altijd goed verzorgen van de vele planten op ons kantoor. Aan de hand daarvan licht ik veel van de oefeningen in dit boek toe.

In dit boek vind je veel praktische oefeningen. Je hoeft ze zeker niet allemaal te doen wanneer je met een eigen vraag aan het werk gaat. Kies steeds oefeningen die passen bij je vraag of waarmee je wilt experimenteren. Sommige technieken zijn áltijd handig; die zijn gemarkeerd met een ⚡.

Op deze menukaart staan alle technieken in één overzicht bij elkaar, zodat je een oefening makkelijk kunt terugvinden. En vergeet niet de formats te downloaden die beschikbaar zijn voor elke opdracht. Je vindt deze op www.stormpunt.nl/opdrachten.

CREATIEF DENKEN

■ Drie soorten creativiteit ⚡	26
■ Creative Type	32
■ Tackel je angst	38
■ Creatief zelfvertrouwen	42
■ Uitstellen van je oordeel ⚡	46
■ Van comfortzone naar learning zone	50
■ Divergeren en convergeren	58

VERKENNEN

■ Dromen ⚡	82
■ Visualiseren	86
■ Onderzoek wat er al is ⚡	91
■ Stakeholdersmap ⚡	93
■ In de huid van	95
■ Interviewen	98
■ Problem mapping ⚡	105
■ Invloedmatrix	109
■ Abstractieladder	112
■ Hoe-kunnen-we-vraag ⚡	117

IDEEËN VORMEN

■ Kansdomeinen ⚡	130
■ Warming-up oefeningen	132
■ Ideeëndump ⚡	143
■ Superorganisaties en superhelden ⚡	147
■ Trends	149
■ Negatief brainstormen	153
■ Persoonlijke analogie	155
■ COCD-box ⚡	171
■ 20-20-methode	173
■ Ideeënmatrix	175

ONTWIKKELEN

■ Konijn met pruimen ⚡	188
■ Inspiratiemuur	190
■ De Bono-denkhoeden	194
■ Bouwen met LEGO	196
■ Krantenartikel voor de toekomst	198
■ PPCO	207
■ Ideeformulier ⚡	211
■ Versimpelen ⚡	220
■ Million Dollar Question ⚡	223
■ Experimenteren	226

REALISEREN

■ Analyseer je stakeholders ⚡	240
■ Creatieve vorm ⚡	256
■ Pitchen ⚡	260
■ Zelfreflectie	266
■ Actietechniek ⚡	270
■ Viermomentjes	273